

ARBEIDSRETTEN

DOM

Avsagt: 31. august 2012

Saksnr.: 31/2012

Lnr.: 22/2012

Dommere: Jakob Wahl
Tron L. Sundet
Karen-Anne Gussgard
Tove Stangnes
Lars Chr. Berge
Kjell Bjørndalen
Terje Solberg

Saken gjelder: Spørsmål om adgang til å iverksette streik

Næringslivets Hovedorganisasjon, med
Oljeindustriens Landsforening

Advokat Anders Stenbrenden og
advokat Nina Melsom

mot

1. Landsorganisasjonen i Norge
2. Industri Energi

Advokat Sigurd-Øyvind Kambestad
og advokat Einar Stueland

DOM

- (1) Saken gjelder spørsmål om adgang til å iverksette streik i forbindelse med revisjon av Borebedriftsavtalen mellom Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)/Oljeindustriens Landsforening (OLF) og Landsorganisasjonen i Norge (LO)/Industri Energi (IE).
- (2) **Sakens tariffrettslige bakgrunn**
- (3) Tvisten knytter seg til revisjonen av overenskomst mellom NHO/OLF og de i foreningene stående oljeboringsbedrifter på den ene siden og LO/IE og vedkommende avdelinger av forbundet på den andre siden (Borebedriftsavtalen – avtale nr. 125). Mellom NHO/OLF og LO/IE er det også to andre tariffavtaler knyttet til virksomhet på sokkelen: Forpleiningsavtalen (avtale nr. 123) og Operatøravtalen (avtale nr. 129).
- (4) Det er mellom NHO/OLF og de i foreningene stående «operatør-, oljeborings- og forpleiningsbedrifter» på den ene siden og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) og Sammenslutningen av fagorganiserte i energisektoren (SAFE) med underliggende avdelinger/foreninger på den andre siden, inngått egen overenskomst (avtale nr. 284). Dette er en parallellavtale til de tre avtalene mellom NHO/OLF og LO/IE.
- (5) **Nærmere om tariffhistorikken**
- (6) De tre någjeldende overenskomstene mellom NHO/OLF og LO/IE kan spores tilbake til 1970-tallet. I 1978 ble det mellom Norsk Arbeidsgiverforening (NAF, nå NHO) og LO/Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF, nå IE) opprettet avtale for boring og for catering/forpleining. Spesialrådgiver i NHO, Gunnar Flaata, har forklart at selv om avtalereguleringen var oppdelt, var det inngått en protokoll om at det skulle være felles avstemning over resultatet fra tariffforhandlingene. Denne protokollen har senere falt bort i forbindelse med endringene i tariffavtalestrukturen. I den avtalen NOPEF hadde fra 1978 var det inntatt bestemmelser som tilsvarer dagens likebehandlingsbestemmelser, jf. avsnitt 13 og 14 nedenfor.
- (7) NOPEF hadde fra 1984 også overenskomst for operatørene. I tillegg til NOPEFs avtaler innenfor denne sektoren, hadde Norsk Olje- og Energimedarbeideres Fellesorganisasjon (NOEMFO) tariffavtale. Tre forbund innenfor Oljearbeidernes Fellessammenslutning

(OFS) hadde også tariffavtaler: Operatøransattes Forening, Oljeborenes Forening og Cateringansattes Forening. Alle disse avtalene kunne gjelde på samme bedrift. Spørsmål om harmonisering av avtalene var derfor en aktuell problemstilling.

- (8) Oljeborings- og forpleiningsbedriftene meldte seg inn i Norske Operatørselskapers Forening (NOAF, nå OLF) i februar 1986. Operatørselskapene var fra før medlemmer i NOAF. Oljeborings- og forpleiningsbedriftene var en del av sokkeloppgjøret samme år. Dette oppgjøret endte med konflikt, og tariffavtaler for perioden 1986–1988 ble fastsatt ved Rikslønnsnemndas kjennelse 23. august 1986. I kjennelsen uttaler nemndas nøytrale medlemmer blant annet:

«Organisasjonsstrukturen innen oljesektoren har bidratt til kompliserte og dels uoversiktlige avtaleforhold. Dette har igjen ført til ulikheter mellom avtalene som kan føles urimelige. Disse medlemmer er enige i at det er behov for større grad av samordning av avtalene innen oljesektoren. Det ville være ønskelig om partene kunne samarbeide om en utvikling i retning av enhetlig utformede tariffavtaler på tvers av områdene operatør-, catering- og oljeboringsvirksomhet.

En utvikling mot større grad av samordning kan ikke sees uavhengig av de kostnadsmessige konsekvenser ved eventuelle endringer. Dersom partene skal ha mulighet for å komme frem til forhandlingsløsninger, må kravenes størrelse og art være innenfor realistiske økonomiske rammer.

Ved dette inntektsoppgjør er det fremmet krav om svært mange tariffendringer som – avhengig av avtaleområde – totalt sett vil føre til kostnadsøkninger varierende fra 35 til 95 prosent. Også fordi lønnsnivået innen oljevirkomheten relativt sett er meget høyt allerede i utgangspunktet, vil det nødvendigvis måtte bli stor avstand mellom det Rikslønnsnemnda kan innfri og det forbundene krever.

Begge parter vil til å finne akseptable forhandlingsløsninger vil være avgjørende for om arbeidskonflikter – og eventuell lønnsnemndsbehandling – kan unngås. Det er i den forbindelse viktig at partene bygger på realistiske forutsetninger. Forhandlingsløsninger vil legge forholdene bedre til rette for en utvikling i retning av mer samordnede tarifforhold, noe som igjen vil bidra til å korrigere forhold som nå oppfattes som urimelige.»

- (9) I protokoll fra møte 22. april 1987 mellom NOAF og NOPEF «vedrørende utvalgsarbeid i h.t. Rikslønnsnemndas kjennelse», uttales det:

«Det nedsettes tre utvalg, ett for hver av de tre avtaleområdene boring, catering og operatørselskap.

Utvalgene skal på fritt grunnlag diskutere de merknader som er gitt i rikslønnsnemndas kjennelse av 23. august 1986. Spørsmålet om eventuell gjennomføring av de forslag utvalget kommer frem til kan først tas opp ved revisjonen i 1988.»

- (10) I perioden oktober til november 1987 ble det gjennomført et arbeid med harmonisering av tariffavtalene for operatør-, oljeborings- og forpleiningsvirksomheter. I brev 22. juli 1987 fra NOPEF til NOAF med merknader til utvalgets delinnstilling, uttales det:

«Vi vil til sist nytte høvet til nok ein gong påpeika at målet vårt med arbeidet, er ei samordning av avtaleverket boring, catering og operatør der detter er tjenleg, men at vi

samstundes fullt og fast står på standpunktet om at kvar av dei avtalane skal oppretthaldast som sjølvstendige avtalar.»

- (11) I medlemsbladet «NOPEF-aktuelt» for oktober 1987, uttaler daværende nestleder i NOPEF, Leif Sande, følgende om bakgrunnen for at NOPEF ønsket tre avtaler:

«Hvorfor går NOPEF mot en fellesavtale?

Selv om alle gruppene dette gjelder arbeider offshore, er det vesentlige forskjeller på deres arbeidssituasjon. Samme hvordan vi snur og vender på det, er det stor forskjell på arbeid i et operatørselskap og et kontraktørselskap, på samme måte som mye skiller det å jobbe i boring fra det å være ansatt i forpleining. Problem som er spesielle for den ene gruppa, er det som regel lettere å finne en løsning på dersom de behandles innen deres eget overenskomstområde. Skal de tas opp innenfor et større område, er det alltid en risiko for å komme i mindretall.

Ved å opprettholde overenskomster for hvert område, vil de enkelte gruppene stå sterkere, f. eks. når det skal stemmes over et meklingsforslag. Får vi en fellesavtale, vil det bli felles avstemming hvor flere grupper er involvert og en fare for «overkjøring».

OFS går inn for en fellesavtale. Sier ikke erfaringene fra i fjor at det er fornuftig å gjøre det? Nei, de gjør ikke det. NOPEF beklager at OFS ser ut til å gå sammen med arbeidsgiverne på dette viktige punktet. ...

De dårlige erfaringene fra 1986 må ikke føre til at vi svekker kampretten. Vi får heller bestrebe oss på å samordne krav og strategi innad i organisasjonene på forhånd, slik NOPEF alltid har gjort.

Vi må ikke frata medlemsgruppene den sikkerhetsventilen som ligger i at de selv har muligheten til å ta kampen opp, dersom de ikke skulle nå frem med sine krav innenfor fellesforhandlingene.»

- (12) I tre protokoller datert 23. november 1987 ble LO/NOPEF og NAF/NOAF enige om å opprette tre overenskomster: Én for forpleiningsselskaper, én for oljeboringsbedrifter og én for operatørselskaper.

- (13) Ved tarifforhandlingene i 1987 ble det inntatt bestemmelser om likebehandling i de tre avtalene. Bestemmelsen er i Borebedriftsavtalen for tariffperioden 2010–2012 inntatt i punkt 1 tredje ledd og har slik ordlyd:

«Så lenge denne overenskomst gjelder mellom organisasjonene, kan ingen av partene inngå nye overenskomster for andre oljeboringsbedrifter som inneholder bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår som avviker fra bestemmelsene i denne overenskomst.»

- (14) Tilsvarende bestemmelse er inntatt i Operatøravtalen (2010–2012) punkt 1 fjerde ledd og Forpleiningsavtalen (2010–2012) punkt 1 tredje ledd. I sokkelavtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE for tariffperioden 2010–2012 var likelydende bestemmelse inntatt i punkt 1 fjerde ledd. Tilsvarende bestemmelser er etter det opplyste inntatt i LO/IEs tariffavtaler med Norges Rederiforbund.

- (15) **Nærmere om partenes praksis**

- (16) De tre avtalene har ved tariffrevisjoner vært undergitt felles forhandlinger. Sokkelavtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE har blitt forhandlet parallelt med avtalene mellom NHO/OLF og LO/IE. Det har etter opprettelsen i 1986 og frem til 2012 ikke vært gjennomført streik i disse tariffoppgjørene. I 2002 ble det også gjennomført felles avstemning over resultatet blant medlemmer av IE og SAFE.
- (17) Under meklingen i 2010 kom partene til enighet. I møteboken opplyses det at meklingen gjelder Forpleiningsavtalen og Operatøravtalen, men i vedlegg til møteboken fremgår det at partene også er enige om endringer for oljeboringsbedrifter. I særskilt protokoll inntatt som vedlegg til møteboken, fremgår det:
- «Partene er ved årets tariffoppgjør vedrørende Boreavtalen nummer 125 enig om endringer ref. vedlegg til Riksmeklingsmannens møtebok, i meklingen vedrørende Operatøravtalen nummer 129 og Forpleiningsavtalen nummer 123.»**
- (18) Det er under hovedforhandlingen også redegjort for en e-postutveksling i forbindelse med trykking av overenskomstene for 2006–2008. I e-post 16. november 2006 fra Steinar Egeland i IE til Børge Bekkeheien i OLF, gjorde Egeland oppmerksom på at avtalene hadde fått ny forside hvor de var angitt som «Sokkelavtalen – Operatørbedrifter», «Sokkelavtalen – Forpleining» og «Sokkelavtalen – Boring». I e-post samme dag fra Bekkeheien til Egeland, uttales det om endringen:
- «Det ble gjort etter beste skjønn for å «kategorisere» overenskomstene til sokkelvirksomhet. Den gamle overskriften «OVERENSKOMST» ble ansett å gi liten veiledning om avtalens anvendelse. Fra vår side er det selvfølgelig ikke tenkt på noen som helst realitetsendringer! Vi beklager at oppsettet av forsiden ikke ble forelagt før trykking.»**
- (19) Egeland sendte 21. november 2006 e-post til Leif Sande med spørsmål om det skulle trykkes nye overenskomster, eller om det var tilstrekkelig at OLF i et brev til IE erkjente feilen. I svar samme dag fra Sande til Egeland uttales det:
- «Jeg mener vi skal trykke nye. De får heller ikke lov å bruke dem. Plutselig sitter vi med et eksemplar i Arbeidsretten.»**
- (20) Egeland tok i e-post 22. november 2006 til Sande, opp spørsmålet om det var nødvendig med nye utgaver, og viste til at det i overskrifter i forhandlingsprotokoller og møtebøker var vist til revisjon av «sokkelavtalene». Sande uttaler i svar samme dag til Egeland:
- «Jeg er enig i at det kan virke dumt. Men det får stå sin prøve. Så langt tilbake jeg kan huske har det både i møteboka fra riksmeklingsmannen og forhandlingsprotokollene ofte blitt brukt sokkelavtalene. Dette for enkelhets skyld fordi de har blitt forhandlet under ett. ... Når vi i sin tid valgte å ha tre avtaler fremfor 1 slik som OFS hadde var det for å skape distanse. Vi ville ha tre overenskomster med selvstendig kamprett. Dette forrykkes ikke av en**

forside, men hvorfor skal det gjøres. Hvorfor skal Bekkeheien sitte og endre på ting etter at vi er ferdigforhandlet. ... Vi har operatøravtalen, borebedriftsavtalen og cateringavtalen. OFS har sokkelavtalen. ... Kampen om symbolene er viktig.»

(21) **Nærmere om tarifforhandlingene 2012**

(22) Oljeboringsavtalen ble sagt opp i brev 27. januar 2012 fra IE til OLF. Det ble samme dag også gitt oppsigelse av Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen.

(23) IE og SAFE fremla «Krav til OLF 2012, operatør, boring og forpleining». Det ble her fremmet krav som gjaldt «alle overenskomster», det vil si avtale nr. 123, 125, 129 og 284.

(24) Det ble som ledd i forhandlingene opprettet et felles forhandlingsutvalg for IE og SAFE, og hvor lederne for IE og SAFE opptrådte samlet. Forhandlinger ble gjennomført 21. og 22. mai 2012. I bruddprotokollen datert 22. mai 2012 uttales det:

«År 2012 den 21. og 22. mai, ble det ført forhandlinger mellom OLF og Industri Energi/SAFE vedrørende tariffrevisjonen 2012 for Sokkelavtalene 123, 125, 129 og 284.

...

Tariffrevisjonen 2012

Det ble ført forhandlinger i fellesmøter og sær møter.

Det ble ikke oppnådd enighet under forhandlingene.

Industri Energi/SAFE meddelte etter dette brudd i forhandlingene.

Industri Energi/SAFE vil informere Riksmekleren på vanlig måte.»

(25) IE og SAFE sendte plassoppsigelse 24. mai 2012. Plassoppsigelsen fra IE gjaldt arbeidstakere omfattet avtalene nr. 129 og 123, det vil si Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen. Plassoppsigelsen fra SAFE gjaldt avtale nr. 284.

(26) I Riksmeklerens likelydende møtebøker for sakene 2012-055, 2012-058 og 2012-059, fremgår det at meklingen gjelder «Tariffrevisjonen 2012 – Oljeoverenskomsten – sokkel (overenskomst 284), Operatøravtalen – avtale nr. 129 og Forpleiningsavtalen – avtale nr. 123». I arbeidsdokument fremlagt under meklingen, er det vist til at det gjelder «Avtale nr. 123, 129, 271 og 284 med tilpasning til avtale: 125 oljeboring». Avtale nr. 271 gjelder NHO/OLFs avtale med Lederne. Denne er uten betydning for den foreliggende tvisten. I OLFs tilbud 24. juni 2012 kl. 02.30 var det blant annet forslag til generelle tillegg og om lønnsgruppeplassering innenfor forpleiningsbedriftene og innen oljeboring. I IE/SAFEs tilbakemelding kl. 03.30 aksepterte man deler av tilbudet, men avviste andre. Meklingen ble deretter brutt.

- (27) Streik ble iverksatt om morgenen 24. juni 2012 for innretningene Heidrun, Oseberg, Skarv FSPO og Floatel Superior. Arbeidsgiversiden varslet 5. juli 2012 såkalt passiv lockout. Etter anmodning fra Arbeidsministeren ble det gjennomført et siste meklingsforsøk. Partene kom heller ikke da til enighet.
- (28) Regjeringen varslet 9. juli 2012 at det ville bli vedtatt provisorisk anordning om tvungen lønnsnemnd. Anordningen av 10. august 2012 har slike bestemmelser:

«§ 1. Tvisten mellom Industri Energi og Oljeindustriens Landsforening i forbindelse med tariffoppgjøret 2012 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2. Tvisten mellom SAFE og Oljeindustriens Landsforening i forbindelse med tariffoppgjøret 2012 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 3. Tvisten mellom Lederne og Oljeindustriens Landsforening i forbindelse med tariffoppgjøret 2012 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 4. Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. arbeidstvistloven § 1 bokstav f) og g) for å løse tvistene.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 5. Anordningen trer i kraft straks.

Anordningen opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvistene.»

- (29) Den 13. juli 2012 meddelte IE plassoppsigelse for arbeidstakere omfattet av Borebedriftsavtalen. I brev 16. juli 2012 nedla Riksmekleren midlertidig forbud mot arbeidsstans. I e-post 26. juli 2012 fra mekler Nils Dalseide til partene ble det reist enkelte prosessuelle spørsmål om grunnlaget for meklingen. I e-post 26. juli 2012 fra forbundsleder i IE, Leif Sande, til Dalseide, uttales det:

«Bare en kort orientering fra meg i denne omgang. Tradisjonelt har vi forhandlet de 3 overenskomstene for operatørselskaper, forpleiningselskaper og borebedrifter samlet. Industri Energi har disse tre selskapstypene omfattet av tre ulike overenskomster ut fra tanken om at det kan være nødvendig å kjøre ulike løp for de ulike selskapstypene. SAFE har disse tre områdene omfattet av en og samme avtale. Forhandlingene ble ført felles for overenskomstene også i år, og det er laget felles bruddprotokoll.

Vi foretok dog ingen plassoppsigelse på borebedriftsavtalen vår for meklingen og det ble ikke berammet mekling for denne overenskomsten. Meklingsmannen har heller ikke bedt om å få mekle på denne overenskomsten. Vi hadde to runder med mekling for vedtaket om lønnsnemnd ble fattet den 22, 23 og 24 juni, samt 7 og 8 juli. Av meklingsmannens møtebok fremgår det hvilke overenskomster som har vært meklet på — Overenskomstene 284 (SAFEs overenskomst for de tre områdene), 129 (Industri Energi operatøravtalen) og 123 (Industri Energi forpleiningsavtalen). Borebedriftsavtalen er ikke nevnt med et ord.

Ingenting er opplyst oss om at vedtaket om lønnsnemnd omfatter overenskomster hvor der ikke er foretatt plassoppsigelse og som heller ikke er brakt inn for mekling. Vi legger til grunn at det er kun de tvister som ikke er løst via mekling som kan behandles av rikslønnsnemnda, mekling skal være prøvd først jmf § 2. Fra vår side har det vært en bevisst handling å ikke si opp plassene på borebedriftsavtalen som kun omfatter KC-Deutag. Dersom arbeidsgiveren

ønsket denne overenskomsten som en direkte del av meklingen kunne de selv sørget for det ved å la denne overenskomsten også bli omfattet av det lockoutvarslet det sendte for meklingen.

Det er riktig at vi har prøvd å løse problemer knyttet til bedriften KC-Deutag under meklingen, men det er først og fremst fordi SAFE sin avtale 284 dekker den bedriften, mens Industri Energi som sagt har en egen separat overenskomst som dekker den. Hadde vi kommet frem til en løsning under meklingen, hadde sannsynligvis også vi kunne akseptert å gjort denne gjeldende for KC-Deutag da all tidligere praksis er basert på at vi har forhandlet alle disse overenskomstene samlet. Men det kan ikke sies med sikkerhet.

Arbeidsgiversiden la i sine tilbud til grunn at også borebedriftsavtalen skulle bli en del av resultatet. Vi lyktes dog ikke med å nå frem, og vi var under meklingen 22-24 helt klar på at om ikke det ble enighet om noe annet ville vi komme tilbake med plassoppsigelse og ny mekling også på borebedriftsavtalen, og for så vidt også for bransjeavtalen (avtalen for ledende personell offshore og for landbasert personell på land i operatørselskapene) som vi også hadde en problemstilling (pensjon) i tilknytning til som vi forsøkte å få løst under meklingen.

En av utfordringene våre er at SAFE sin overenskomst som skal behandles av rikslønnsnemnda som sagt også omfatter boring. De har omlag 60 medlemmer på området. Vi har omlag 600 på vår borebedriftsavtale. Det foreligger i begge overenskomstene en klausul som sier at ingen av partene kan inngå avvikende overenskomster for tilsvarende bedrifter.

Samtidig har vi i år kommet i den situasjonen at vi er ferdig med forhandlingene med Norges Rederiforbund. Dette området har tradisjonelt blitt ferdig etter OLF. Avtalen med Norges Rederiforbund omfatter 8000 ansatte innen boring på norsk sokkel, hvorav 2500 borer fra faste installasjoner (gjør det samme som de ca. 660 som dekkes av avtalene med OLF).

Også i denne overenskomsten har vi en klausul som sier vi ikke kan inngå andre avvikende overenskomster for andre borebedrifter enn det vi har med Norges Rederiforbund. Slik at både vi og SAFE er i den situasjonen at vi har ferdigforhandlet en overenskomst for boring som omfatter mange ganger så mange ansatte som den vi har med OLF og som i tillegg har langt bedre vilkår om lønns- og arbeidsvilkår enn den vi har med OLF. Per dato er dette den eneste gyldige klausulen om likebehandling, de to andre befinner seg i overenskomster hvor den ene er til behandling for rikslønnsnemnda og den andre i borebedriftsavtalen som venter på å bli meklet på. Vi har ikke så lang mottatt noen innsigelser til plassoppsigelsen fra verken OLF eller NHO.»

- (30) Tvisteforhandlinger mellom OLF og IE om grunnlaget for mekling ble gjennomført 15. august 2012. Fra protokollen hitsettes:

«Det ble vist til avtalen for oljeboringsbedrifter nr. 125, Industri Energi varsel om plassoppsigelse i KCA Deutag mottatt 13. juli 2012.

OLF hevder at forutsetningene for å iverksette arbeidskamp ikke er til stede. Det gjøres gjeldende at det har vært klart forutsatt mellom partene at det skal være likebehandling slik at et forhandlings-, meklings- eller nemndsresultat skal gjelde likt for alle overenskomstene, nr. 129, 125 og 123 for henholdsvis operatør-, borings- og forpleiningsbedrifter. OLF anser således den gitte plassoppsigelse som brudd på avtalerettslige prinsipper og som illojal.

Industri Energi viste til at det ikke ble foretatt plassoppsigelse for ansatte omfattet av avtalen for oljeboringsbedrifter, avtale 125 samtidig som for de to andre overenskomstene. Følgelig har avtalen heller aldri blitt bragt inn til meklingsmannen for den ble sagt opp 13. juli 2012. Det fremgår også klart av riksmeklingsmannens møtebok at det ikke har vært meklet på avtalen. Følgelig kan rikslønnsnemnda heller ikke fatte vedtak som omfatter avtalen for oljeboringsbedrifter i forbindelse med at de fastsetter nye vilkår i avtalen for forpleiningsbedrifter og operatøravtalen.

Dersom OLF ønsket en slik samordning hadde de alle muligheter til det. Da de utvidet

plassoppsigelsen fra organisasjonene 4. juni kunne de også latt varslet omfatte avtalen for oljeboringsbedrifter. De kunne også gjort det under meklingen 23. juni da de fikk klar beskjed om at det fra vår side ville bli varslet plassoppsigelse for ansatte omfattet av avtalen for oljeboringsbedrifter dersom vi skulle ende i rikslønnsnemnda med de to andre.

Industri Energi viste videre til plassoppsigelse av 13. juli med utløp 27. juli 2012. Industri Energi hevder at det er for sent å komme med innsigelser mot plassoppsigelsen etter dens utløp.

Industri Energi hevdet videre at det aldri har vært forutsatt noen likebehandling mellom Oljeboringsbedrifter, avtale 125 og Forpleiningsbedrifter, avtale 123 og Operatøravtalen, avtale 129. Tvert om har det helt siden avtalene ble forhandlet samtidig fra og med tariffrevisjon i 1986 (som endte opp i rikslønnsnemnda), vært forutsatt tre helt selvstendige avtaler slik det har vært helt siden den opprinnelige avtalen fra 1971 ble delt opp. Avtalefriheten på den enkelte avtale har aldri vært innskrenket. Tilsvarende gjelder for den fjerde sokkelavtalen mellom partene – Oljeservice nr. 357 – som også flere ganger har vært forhandlet samtidig.»

- (31) I tvisteforhandlinger 17. august 2012 mellom NHO og LO opprettholdt partene standpunktene og anførslene i protokollen fra tvisteforhandlingene mellom OLF og IE.
- (32) NHO, med OLF, tok ut stevning for Arbeidsretten 21. august 2012. Hovedforhandling ble gjennomført 30. august 2012. To partsrepresentanter avga forklaring og to vitner ble avhørt.
- (33) **Partenes anførsler og påstander**
- (34) *Næringslivets Hovedorganisasjon*, med Oljeindustriens Landsforening, har i korte trekk anført:
- (35) De formelle vilkårene i arbeidstvistloven kapittel 3 for iverksettelse av arbeidskamp er oppfylt. Partene har imidlertid forpliktet seg til å behandle overenskomstene i sokkeloppgjøret likt, og har hatt en felles forutsetning og en muntlig avtale om at det for de tre avtalene med LO/IE skal gjennomføres et felles og samordnet oppgjør. Dette har vært partenes klare oppfatning og praksis fra 1987. I 2002-oppgjøret ble det gjennomført mekling for alle avtalene under ett, det ble skrevet én møtebok, og avtalene ble omtalt som «Sokkeloverenskomstene». Resultatet ble sendt til felles avstemming blant IEs og SAFEs medlemmer. Oppgjøret i 2012 fulgte samme modell som forhandlingene i 2002. I forhandlingene i 2010 var det mekling og ble gitt plassoppsigelse for Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen, men det var ikke tvilsomt at man også meklet om endringer i Borebedriftsavtalen. Årsaken til at det ikke ble meddelt plassoppsigelse for Borebedriftsavtalen er rent taktiske vurderinger.

- (36) Borebedriftsavtalen er ikke oppgitt som meklingsgjenstand i møteboken for årets mekling. Dette er ikke avgjørende. Den del av avtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE som gjelder for borebedrifter var meklingsgjenstand. Leif Sande har deltatt aktivt under meklingen og har for den del av meklingen som gjelder for borebedriftsområdet ikke tatt forbehold på vegne av IE. Meklingen har derfor i realiteten omhandlet Borebedriftsavtalen, og den varslede streiken vil derfor være en omkamp.
- (37) Forutsetningen og prosedyren for tariffrevisjonene har ikke blitt nedfelt skriftlig, men partene har muntlig kommet frem til enighet om hvordan forhandlingene skal gjennomføres. IE må da lojalt forholde seg til det forhandlings- og tvisteløp det er enighet om, og kan ikke ensidig skille ut og gå til streik på Borebedriftsavtalen. Dette måtte i så fall klart ha blitt tilkjennegitt overfor NHO/OLF før forhandlingene startet, slik at NHO/OLF kunne innrette seg etter dette.
- (38) I vurderingen av om det er adgang til bruk av streik i den foreliggende ettervirkningssituasjonen, må det legges vekt på at partene kan bli enige om at de skal avstå fra bruk av arbeidskamp, og utgangspunktet blir da at tariffavtalen har ettervirkning, jf. Evju, Tariffavtalens ettervirkning, Tidsskrift for rettsvitenskap 1984 side 271–272. Avtaler om at partene skal avstå fra bruk av arbeidskamp kan inngås muntlig. Når tvisten om sokkelavtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE og Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen mellom NHO/OLF og LO/IE skal behandles av Rikslønnsnemnda, kan ikke LO/IE iverksette streik for å oppnå et avvikende resultat for Borebedriftsavtalen. Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen har ettervirkninger på grunn av vedtaket om tvungen lønnsnemnd. Borebedriftsavtalen må da ha ettervirkning frem til nemndas avgjørelse foreligger, og partene er forpliktet til å legge nemndas resultat til grunn for Borebedriftsavtalen. For Borebedriftsavtalen vil NHO/OLF være bundet av ettervirkning for likebehandlingsbestemmelsen i sokkelavtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE.
- (39) I vurderingen av om LO/IE er bundet til å avstå fra streik, må det legges vekt på klarhetskravet. Dette går i korte trekk ut på at den part som vet eller burde vite at motparten legger en bestemt forståelse til grunn, har plikt til å klargjøre eget standpunkt. Sande har i e-post til Dalseide uttalt at han var kjent med at NHO/OLF antok at Borebedriftsavtalen skulle være en del av resultatet fra meklingen. Det må også legges vekt på at NHO/OLF ikke kunne ha posisjonert seg gjennom bruk av såkalt aktiv lockout for

Borebedriftsavtalen. For det første vil varsel om slik lockout før meklingen virke ødeleggende for meklingsklimaet. For det andre er prosessen i NHO-systemet for bruk av slik lockout omstendelig, og dette var ikke et praktisk alternativ i den foreliggende situasjonen.

- (40) Lojalitetsprinsippet taler også for at det ikke kan iverksettes streik. Det var en felles forståelse mellom partene at det skulle være samordnet behandling av avtalene. Hensynet til samordnede forhandlinger, lik regulering og å unngå flere arbeidskamper om samme spørsmål var bakgrunnen for opprettelsen av avtalene i 1987. Dette er en forutsetning som er så selvsagt at den ikke har kommet til uttrykk skriftlig. I vurderingen av om det foreligger brudd på lojalitetsprinsippet, må det legges vekt på at det er tale om et langvarig kontraktsforhold hvor partsforholdet er etablert, jf. Smith Ulseth, Hva er så spesielt med tariffavtaler?, Arbeidsrett og arbeidsliv bind 6 (2012) side 334–335.
- (41) Den varslede arbeidskampen fremstår under enhver omstendighet som meningsløs. Rikslønnsnemnda vil fastsette lønns- og arbeidsvilkårene for sokkeloppgjøret, og vil på grunn av likebehandlingsbestemmelsene også avgjøre innholdet i Borebedriftsavtalen. Arbeidsgiversiden har derfor ingenting å forhandle med i en eventuell mekling. Dette må LO/IE være innforstått med. Den varslede streiken vil ikke bidra til annet enn ytterligere skjerping av konfliktnivået mellom partene og føre til hensiktsløs ressursbruk. Dersom LO/IE får medhold, vil det gi grobunn for mistillit og virke prosesskapende.
- (42) Næringslivets Hovedorganisasjon, med Oljeindustriens Landsforening, har nedlagt slik påstand:
- «LO/Industri Energi har i tariffoppgjøret 2012 ikke rett til å iverksette arbeidskamp for så vidt gjelder avtale 125 (borebedriftsavtalen).»**
- (43) *Landsorganisasjonen i Norge og Industri Energi* har i korte trekk anført:
- (44) Påstanden retter seg mot «LO/Industri Energi». Det er ikke presisert hvorfor LO hefter i denne saken. LO har ikke opptrådt i saken eller inngått noen avtale. Det er heller ikke begrunnet hvorfor LO i dette tilfellet må identifiseres med IE.
- (45) NHO/OLFs påstand går ut på et streikeforbud. Det er ikke anført at et slikt forbud har grunnlag i arbeidstvistloven eller hovedavtalen. Det er heller ikke uttrykkelige

bestemmelser i overenskomsten som regulerer dette. Likebehandlingsbestemmelsen i avtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE forplikter ikke LO/IE. Bestemmelsen kan uansett ikke begrense streikeretten. Sannsynligheten for at LO/IE kan vinne frem med sine krav gjennom en streik er uten interesse for vurderingen. Det er også uten betydning om de krav som fremmes vil skape problemer for arbeidsgiver.

- (46) Partene er enige om at samordning av forhandlingene er fornuftig. Enigheten rekker imidlertid ikke lengre enn til at man skal forhandle for å få til en samlet, koordinert løsning. Rekkevidden av denne enigheten er uklar. Koordineringen kan innebære at man også har felles mekling. Men samordningen og koordineringen kan også være slik at avtalene kan skille lag senere i prosessen. Det må legges vekt på at LO/IE hele tiden har fastholdt at det er tale om tre selvstendige avtaler. Det er ingen holdepunkter for å hevde at LO/IE har villet forplikte seg til noe mer enn til å delta i felles forhandlinger om avtalene.
- (47) Praksis mellom partene har vært felles forhandlinger, og ikke felles mekling. Partenes opptreden viser at samordningen gjelder frem til forhandlingene avsluttes. Borebedriftsavtalen har deretter blitt «hektet av» når det meddeles plassoppsigelser, som da begrenses til de to andre avtalene. Meklingen har da formelt sett bare omhandlet Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen. På den annen side er det ikke noe til hinder for at partene under meklingen trekker inn andre avtaler og spørsmål. Dette er en naturlig del av meklingen. Den påstått selvstendige avtalen om felles forhandlinger har i tillegg blitt brutt flere ganger, da plassoppsigelsene har vært begrenset til to av tre avtaler. Det må også forventes at regulering av et så vesentlig spørsmål som adgangen til bruk av streik hadde blitt nedfelt i en tariffavtale.
- (48) Etervirkningen av Borebedriftsavtalen faller bort fra det tidspunkt meklingen avsluttes og eventuell streik iverksettes. Avtalen mellom YS/SAFE og NHO/OLF har ettervirkning. Det skaper et praktisk problem for NHO/OLF, men fører ikke til et streikeforbud for LO/IE.
- (49) I ARD 1936 side 87 etablerte Arbeidsretten fredsplikt på lojalitetsgrunnlag. Dommen har imidlertid vært kritisert i juridisk teori. Dommen er uansett ikke relevant for den foreliggende saken. IE har hele tiden spilt med åpne kort, og har fra 1987 klart tilkjennegitt sitt syn på avtalene. IE har opptrådt i samsvar med sitt syn. NHO/OLF har heller ikke protestert på LO/IEs syn før streiken var aktuell etter den siste plassoppsigelsen.

- (50) *Landsorganisasjonen i Norge og Industri Energi* har nedlagt slik påstand:
”LO og Industri Energi frifinnes.”
- (51) **Arbeidsrettens merknader**
- (52) *Arbeidsretten* har kommet til at de saksøkte må frifinnes, og vil bemerke:
- (53) NHO/OLF har nedlagt påstand om at LO/IE ikke har «rett til» å iverksette arbeidskamp for Borebedriftsavtalen. *Arbeidsretten* vil innledningsvis presisere at påstandsgrunnlaget vil bli prøvd innenfor rammen av *Arbeidsrettens* domsmyndighet etter arbeidstvistloven § 33 andre ledd.
- (54) *Arbeidsretten* presiserer at tvisten gjelder adgang til bruk av arbeidskamp, som er en grunnleggende rettighet. Det må foreligge klare holdepunkter for å oppstille begrensninger i adgangen til bruk av arbeidskamp ut over det som fremgår uttrykkelig av lov og tariffavtale. NHO/OLF bestrider ikke at de formelle vilkårene i arbeidstvistloven § 8 andre ledd for iverksettelse av streik er oppfylt i dette tilfellet. Det er heller ikke anført at Hovedavtalen LO–NHO oppstiller begrensninger. Spørsmålet er om det ut fra partenes forutsetninger, forhandlingspraksis og avtalenes historikk er særlige holdepunkter for at det gjelder ytterligere tariffrettslige begrensninger på adgangen til bruk av streik for Borebedriftsavtalen, sml. ARD 1993 side 117.
- (55) *Arbeidsretten* vil presisere noen utgangspunkter om tarifforholdet mellom partene i den foreliggende situasjonen:
- (56) Under tariffrevisjonen 2012 for Borebedriftsavtalen, Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen ble det brudd i forhandlingene. Plassoppsigelse ble meddelt for de to sistnevnte avtalene, og meklingen var formelt sett begrenset til disse avtalene. Ut fra de krav og tilbud som ble fremlagt under meklingen og ut fra vitneforklaringene legger retten til grunn at spørsmål om endringer i Borebedriftsavtalen ble diskutert under meklingen, men uten å ha vært en formell del av denne. Partene er også enige om at den provisoriske anordningen om tvungen lønnsnemnd i forholdet mellom NHO/OLF og LO/IE kun gjelder Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen. Disse avtalene gjelder derfor igjen mellom partene, jf. ARD 1990 side 118. For Borebedriftsavtalen følger ettervirkningen av

arbeidstvistloven § 8 tredje ledd, og gjelder «så lenge streik ... ikke må iverksettes etter andre ledd».

- (57) NHO/OLF har ikke bestridt at det er tale om tre formelt selvstendige avtaler. Dette fremgår også av at det under meklingen i 2010 ble utarbeidet en særskilt protokoll om at endringene man ble enige om i meklingen skulle legges til grunn for Borebedriftsavtalen. Det kan her også vises til e-postutvekslingen i 2006 gjengitt i avsnitt 18 foran. Adgangen til bruk av arbeidskamp gjelder i utgangspunktet den enkelte tariffavtalen, og dette var også LO/IEs krav om at området skulle reguleres av tre avtaler, i motsetning til én felles avtale slik reguleringen er mellom NHO/OLF og YS/SAFE. Denne konsekvensen for adgangen til arbeidskamp må arbeidsgiversiden ha vært innforstått med.
- (58) NHO/OLF har også presisert at det ikke gjøres gjeldende at streikeretten begrenses av ettervirkningen for sokkelavtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE og likebehandlingsbestemmelsen i den avtalen. Heller ikke likebehandlingsbestemmelsene i de tre avtalene mellom NHO/OLF og LO/IE er av betydning i denne sammenhengen. På denne bakgrunn kan ikke Arbeidsretten se at tariffavtalenes ettervirkning i seg selv begrenser streikeretten for så vidt gjelder Borebedriftsavtalen.
- (59) Spørsmålet er om det ut fra forhandlingspraksis og lojalitetsbetraktninger kan utledes begrensninger i adgangen til å gå til streik. Forhandlingsdirektør i OLF, Jan Hodneland, har forklart at han er usikker på om Sande under meklingen uttalte at IE mente å ha streikerett for Borebedriftsavtalen. Arbeidsretten legger derfor til grunn at det ikke uttrykkelig ble vist til at IE mente å ha selvstendig streikerett for Borebedriftsavtalen uavhengig av utfallet av meklingen for de to andre avtalene. I e-post 26. juli 2012 fra Sande til Dalseide, uttaler Sande at NHO/OLF «la i sine tilbud til grunn at også borebedriftsavtalen skulle bli en del av resultatet». Det vil si at IE var klar over motpartens forutsetninger om rammen for meklingen og løsningen av tvisten. Det er da bemerkelsesverdig at Sande under meklingen ikke på en klarere måte ga uttrykk for IEs syn på den videre prosessen. Dette gjelder særlig når det ses hen til at det fra 1987 har vært felles forhandlinger om avtalene. Hensynet til samordning var også et formål med harmonisering av avtaleverket i 1987. I tillegg kommer at de parallelle bestemmelsene for borebedrifter i avtalen mellom NHO/OLF og YS/SAFE var en formell del av meklingen. Sandes opptreden er egnet til å skape tvil om en tilsynelatende etablert forhandlingsprosess mellom partene. Denne tvilen kunne LO/IE med fordel ha fjernet.

- (60) Når Arbeidsretten til tross for dette har kommet til at saksøker ikke kan få medhold i påstanden, har det sammenheng med de klare forutsetninger som IE ga uttrykk for ved avtaleopprettelsen i 1987, og at det er spørsmål om begrensninger i adgangen til bruk av arbeidskamp. Det felles forhandlingsforløpet som har vært gjennomført gir i en slik situasjon ikke tilstrekkelig tungtveiende momenter for begrensninger i adgangen til å iverksette streik. Som påpekt av de saksøkte, gir praksis ingen holdepunkter for hva som er partenes oppfatning om selve konfliktsituasjonen – det vil si om streikeretten for Borebedriftsavtalen er sammenfallende med streikeretten for de to andre avtalene. Spørsmålet har første gang kommet på spissen i det foreliggende oppgjøret. At en eventuell streik kan fremstå som en omkamp om de spørsmål som har vært oppe i meklingen for Operatøravtalen og Forpleiningsavtalen, setter OLF i en vanskelig situasjon med hensyn til å løse konflikten og at den derfor fremstår som meningsløs, kan i dette tilfellet ikke begrunne rettslige begrensninger i streikeretten.
- (61) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

Landsorganisasjonen i Norge og Industri Energi frifinnes.

Jakob Wahl (s.)

Tron Løkken Sundet (s.)

Karen-Anne Gussgard (s.)

Tove Stangnes (s.)

Lars Chr. Berge (s.)

Kjell Bjørndalen (s.)

Terje Solberg (s.)

Riktig utskrift bekreftes: